



Kirje

24.6.2025

VN/33762/2023

VN/33762/2023-OKM-139

Jakelussa mainittu

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa arviointimuistiosta terveydenhuoltolainsäädännön kokonaisuudistusta varten. Lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa.

Yleistä arviointimuistiosta

Kelpoisuudet ja pätevyysvaatimukset

Arviomuistossa käsitellään esimerkiksi allasveden näytteenottajan pätevyyttä, terveydensuojelun valvontatehtäviä hoitavan kunnallisen viranhaltijan pätevyyttä, terveysvalvonnasta vastaavan johtajan pätevyyttä, valvontayksiköiden osaamisvaatimuksia, terveydensuojeluvalvonnassa käytettävien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyttä, asumisterveyden pätevyyskysymyksiä ja testaajiksi hyväksyttäviä henkilöitä.

Muistion mukaan terveydensuojelun viranhaltijoiden pätevyysvaatimuksista ei ole tarpeen säätää nykyistä tarkemmin. Mikäli viranhaltijoille asetettaisiin liian tiukat vaatimukset, voisi tämä johtaa rekrytointiongelmiin, kuten on havaittu kansainvälisessä vertailussa eräissä verrokkimaissa, joissa tiukat pätevyysvaatimukset ovat vaikeuttaneet asiantuntijoiden palkkaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa tähän lisäksi, että tarkempi kelpoisuussäätely voi johtaa myös koulutusjärjestelmän tuottaman osaamisen alihyödyntämiseen ja pitkiin ja epätarkoituksenmukaisiin koulutuspolkuihin, kuten useamman saman tasoisen korkeakoulututkinnon suorittamiseen, jos pätevyden voi saada ainoastaan tietyllä korkeakoulututkinnolla.

Pätevyysvaatimusten uudistamista koskevassa jatkotyössä on arvioitava, johtaisivatko muutokset siihen, että luodaan uusi säännelty ammatti. Säännellyllä ammatilla tarkoitetaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015, 3 §) mukaan ”virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää lainsäädännössä asetetut ammattipätevyyttä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset”. Ammattia ei ole katsottu säännellyksi, jos kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva korkeakoulututkinto tai muu tutkinto.

Ennen kuin säädetään uusia tai muutetaan voimassa olevia säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista, niiden harjoittamista tai jotakin niiden harjoittamisen muotoa rajoittavia lakeja, asetuksia tai viranomaisen määräyksiä, jotka kuuluvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY soveltamisalaan, on sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen tehtävä ennakoarviointi, josta säädetään Valtioneuvoston asetuksessa ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (376/2020).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Kevään 2024 kehysriihen päätöksen mukaisesti hallitus käynnisti eri hallinnonaloilla kelpoisuuksien ja koulutuspolkujen tarkastelun siten, että tarve suorittaa useampia samantasoisia korkeakoulututkintoja vähenee. Tavoitteena oli vähentää päällekkäisten/samantasoisten tutkintojen suorittamista sujuvoittamalla säänneltyihin ammatteihin/tehtäviin pääsyä. Ministeriöitä pyydettiin (VN/22911/2024-OKM-11) kartoittamaan hallinnonalansa säänneltyihin ammatteihin/tehtäviin johtavat koulutuspolut muistioon, joka tuli toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriöön 31.12.2024 mennessä

Muistiosta tuli ilmetä seuraavat asiat:

- a. tiedot kunkin hallinnonalan/osaston säännellyistä ammateista/tehtävistä sekä kunkin ammatin/tehtävän edellyttämistä kelpoisuusvaatimuksista
- b. kunkin säännellyn ammatin/tehtävän osalta erikseen arvio siitä, onko kelpoisuusvaatimus oikeasuhtainen vai olisiko sääntelyä mahdollista sujuvoittaa esim. poistamalla tiettyjä vaatimuksia
- c. kunkin säännellyn ammatin/tehtävän osalta erikseen arvio siitä, onko ammatin/tehtävän kelpoisuuden edellytyksenä oleva koulutusta koskeva vaatimus oikeasuhtainen vai olisiko sitä mahdollista sujuvoittaa mahdollistamalla tehtävään pääsy vaihtoehtoisten koulutuspolkujen kautta. Voisiko koulutusvaatimusta sujuvoittaa esim. siten, että tietyn korkeakoulututkinnon sijaan edellytettäisiin soveltuvaa korkeakoulututkintoa sekä mahdollista muuta osaamista, kuten esim. korkeakoulututkinnon osia tai muuta tutkintoa täydentävää koulutusta, joka olisi mahdollista suorittaa myös tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Sosiaali- ja terveysministeriön viittaa vastauksessaan (VN/22911/2024-STM-19) ammatihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen käynnistymiseen vuosina 2025 - 2026. Vastauksen mukaan tästä mittavasta uudistustyöstä johtuen sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa tekemässä erillistä säänneltyjen ammattien ja niihin johtavien koulutuspolkujen arviointia taikka erillislainsäädännössä olevien mahdollisten kelpoisuussääntelyn tarkoituksenmukaisuuden arviointia, vaan tällainen laajempi arviointi tehdään kuvatus kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei käsitellyt vastauksessaan terveydensuojelulainsäädäntöön liittyviä pätevyyskysymyksiä. Kelpoisuustarkastelun määräaika on mennyt, eikä opetus- ja kulttuuriministeriö pidä tarkoituksenmukaisena enää vastata kyselyyn terveydensuojelulainsäädännön pätevyyskysymysten nykytilasta. Sen sijaan esitämme, että STM arvioisi lainsäädäntötyön käynnistyessä terveydensuojelulainsäädännön yhteydessä uudistettavia pätevyysvaatimuksia ottaen huomioon OKM:n kirjeessä (VN/22911/2024-OKM-11) esitetyt tavoitteet. Tavoitteena tulisi olla, ettei synny tarvetta suorittaa useampia samantasoisia korkeakoulututkintoja ja soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittaneen on mahdollista pätevoitää tehtävään tutkintoa pienempiä opinto- /osaamiskokonaisuuksia suorittamalla. Tämä edellyttää, että kelpoisuuksia koskevia säädöksiä muutetaan siten, ettei kelpoisuuden edellytyksenä ole esim. vain tietty korkeakoulututkinto, vaan kelpoisuuden voisi saada myös täydentämällä aiemmin suoritettua korkeakoulututkintoa suorittamalla esimerkiksi korkeakoulututkinnon osia tai muuta tutkintoa täydentävää koulutusta. Vastaavasti myös ammatillisen koulutuksen suorittaneiden osalta olisi tärkeää, että pätevyyden voisi saada joustavasti esimerkiksi työn ohella tapahtuvalla opiskelulla elinikäisen oppimisen periaatteiden mukaisti. Kuten edellä on todettu, soveltuvan korkeakoulututkinnon vaatimusta on jo nykyisellään pidetty toimivana terveydensuojelun viranhaltijoiden pätevyysvaatimuksena.

Kohteiden luokittelu

Muistion mukaan kohteet tulisi luokitella terveydellisen riskin perustella suuren riskin, kohtalaisen riskin ja vähäisen riskin kohteisiin. (Ehdotukset sivulla 81)

Opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa, että jatkotyössä arvioidaan yhdessä korkeakoulujen kanssa kohteiden luokittelua vähäisen, kohtalaisen ja suuren riskin kohteiksi. Korkeakoulujen osalta tulisi huomioida, että niissä on käyttötarkoitukseltaan hyvin erilaisia tiloja, kuten esimerkiksi laboratoriotiloja ja muita erityistarpeisiin suunniteltuja tiloja, joissa on koneita, laitteita tai eläimiä. Riskien arvioinnissa tulisi näin ottaa huomioon muutakin, kuin esimerkiksi tiloissa oleskeltava aika.

Luku 3 - Arvio lainsäädännön toimivuudesta ja ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa ehdotusta, jonka mukaan hautaamiseen ja ruumiin käsittelyyn liittyvät säännökset valmisteltaisiin terveydensuojelulain, hautaustoimilain ja kuolemansyyntä selvittämisestä annetun lain keskinäisiin suhteita arvioimalla. Nykyinen sääntely on hajautunut useisiin eri lakeihin, mikä aiheuttaa epäselvyyksiä viranomaisten vastuunjaossa ja menettelytavoissa. Kokonaisarvio mahdollistaisi sääntelyn selkeyttämisen, päällekkäisyyksien purkamisen ja sen varmistamisen, että sääntely on johdonmukaista, oikeasuhtaista ja käytännössä toimivaa kaikissa tilanteissa – myös kriisi- ja poikkeusoloissa. Lisäksi se tukisi kuntien ja muiden viranomaisten kykyä hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja oikeusturvaa vaarantamatta.

Määräajan säätäminen hautaamiselle ja tuhkaamiselle

Muistioon on kirjattu, että Norjassa hautaus on suoritettava kolmen viikon ja Ruotsissa neljän viikon kuluessa kuolemasta. Jos hautaamiseen Suomessa käytettävää aikaa halutaan vertailla mainittujen maiden sääntelyyn, tätä tulisi kuvata laajemmin.

Norjassa vainaja on yleensä haudattava tai tuhkattava viimeistään kymmenen päivän kuluttua kuolemasta. Jos vainaja tuhkataan, uurnanlaskun on tapahduttava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua kuolemasta. Paikallinen hautaustoimiviranomainen (kunta tai sen nimeämä viranomainen) voi kuitenkin myöntää määräaikoihin poikkeuksia (Gravferdsloven, kap. 2).

Ruotsissa hautaaminen tai tuhkaaminen on toimitettava 30 päivän kuluessa kuolemasta. Jos vainaja tuhkataan, uurna on laskettava hautaan vuoden kuluessa tuhkauksesta. Verovirasto voi myöntää erityisistä syistä hautaamiseen tai tuhkaamiseen pidennystä (Begravningslagen, 5 luvun 10 §).

Jos hautaamiselle tai tuhkaamiselle säädettäisiin määräaika, tämän määräajan valvominen pitäisi säätää viranomaisen tehtäväksi. Niin ikään tulisi säätää siitä, mikä viranomainen voi myöntää poikkeuksia laissa asetettavien määräaikojen noudattamiselle ja lupiin liittyvistä oikeusturvan takeista. Valvovalle ja poikkeuslupia myöntävälle viranomaiselle tulisi osoittaa näiden uusien tehtävien hoitamiseen tarvittavat resurssit.

Kunnat ovat ministeriöön tulleiden yhteydenottojen perusteella kokeneet haasteelliseksi sen, että jos omaiset eivät huolehdi järjestelyistä, viimesijainen vastuu hautausjärjestelyistä on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen edelleenkin vainajan koti- tai asuinkunnalla. Tiukan määräajan asettaminen saattaisi kunnat entistä hankalampiin tilanteisiin, kun niiden tulisi hyvin nopeassa aikataulussa selvittää, ottavatko omaiset hautausjärjestelyt hoitaakseen vai jääkö vastuu kunnalle. Jos kunta tarvitsisi tällaisessa tilanteessa lisää aikaa hautaamisen tai tuhkaamisen toimittamiseen, sen tulisi myös hakea sitä poikkeuslupia myöntävältä viranomaiselta. Tästä aiheutuisi kunnille enenevässä määrin hallinnollista työtä ja mahdollisesti myös kustannuksia, sillä jokainen poikkeuslupahakemus edellyttäisi erillistä selvitystä, dokumentointia ja viranomaiskäsittelyä. Tämä voisi kuormittaa erityisesti pieniä kuntia. Lisäksi epäselvyydet vastuista ja aikarajoista saattaisivat johtaa tilanteisiin, joissa vainajan hautaaminen viivästyy tai aiheuttaa oikeudellisia ristiriitoja omaisten ja kunnan välillä.

Kriisitilanteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää kannatettavana ehdotusta arvioida lainsäädäntöä myös kriisitilanteiden varalta.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

13 § Opetus- ja kulttuuriministeriön kannan mukaan olennaista on, että 13 §: ilmoitusvelvollisuus koskisi edelleen opetus- ja liikuntatiloja. Järkevää on, että valvontaa kehitetään riskiperusteisesti ja

viranomaiset kohdistaisivat fyysisiä tarkastuksia korkean riskin kohteisiin, kuten uimahalleihin ja kylpylöihin, sekä niihin tiloihin tai alueisiin, joista on saatu valituksia tai haittailmoituksia. Uimarantojen ja maauimaloiden osalta vedenlaadun säännöllinen seuranta ja käyttäjille suunnattu tiedotus veden turvallisuudesta, esim. suolistoperäisistä bakteereista olisi tärkeä osa valvontaa. Kannatettavaa on, että korkean riskin tiloille ja alueille asetettaisiin selkeät vaatimukset terveydellisten olosuhteiden hallinnasta, kuten lausunnolla olevassa luonnoksessa esitetään. Tulisi huolehtia, että tarkastuksia suorittavilla viranomaisilla olisi riittävät resurssit suorittaa tarvittaessa tarkastuksia myös riskiluokituksessa matalammalla oleviin tiloihin ja alueille erityisesti niissä tilanteissa, kun näillä on vähäistä enemmän käyttäjiä.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

43 § Asetuksenantovaltuus. Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa erillisestä asetuksenantovaltuuspykälästä luopumista ja asetuksenantovaltuuden liittämistä 42 §:ään. Tässä yhteydessä valtuussäännöstä tulisi täsmentää. ”Hautaamiseen käytettäviä alueita” tai ”hautaamista” koskevana valtuutus ei täytä enää nykyisiä valtuutussäännöksen täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta koskevia vaatimuksia.

Vaikutusten arviointi

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että jos päädyttäisiin siihen, että hautaamiselle ja tuhkaamiselle asetettaisiin määräaika, jota viranomainen valvoo ja johon viranomainen voi myöntää poikkeuksia, sääntelystä aiheutuvia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa tulisi arvioida valtion hallinnon ja kunnallishallinnon näkökulmista. Tällaisen sääntelyn yksilöön kohdistuvia vaikutuksia tulisi arvioida myös perus- ja ihmisoikeuksien (oikeusturva) näkökulmasta.

Kansliapäällikkö

Eeva-Riitta Pirhonen

Neuvotteleva virkamies

Merja Niemi

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/33762/2023-OKM-139

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: